

UNIwersytet Jagielloński
w Krakowie

Polityka gospodarcza

Pieniądz, polityka pieniężna i walutowa

Cz. 5. Unia Gospodarcza i Walutowa (strefa euro)

Dr Marek Porzycki

Katedra Prawa Publicznego Gospodarczego i Polityki Gospodarczej UJ

Historia unii walutowej w Europie

- 1962: memorandum Marjolina – pierwszy postulat w ramach EWG
- 1971: raport Wenera – pierwszy plan
- 1979: utworzenie ECU jako jednostki rozrachunkowej
- 1988-89: raport Delorsa – decyzja polityczna o unii walutowej
- **1990-94: pierwszy etap UGW**
  - 1992/3: Traktat z Maastricht – wprowadzenie podstawy prawnej
- **1994-99: drugi etap UGW**
  - 1994: utworzenie Europejskiego Instytutu Walutowego
  - 1995: przyjęcie nazwy „euro”
  - 1997: Pakt Stabilności i Wzrostu
  - 1998: pierwsze raporty o konwergencji
  - czerwiec 1998: utworzenie EBC i ESBC

Historia unii walutowej w Europie

- **od 1999: trzeci etap UGW**

- 1.1.1999 – wprowadzenie euro jako pieniądza bezgotówkowego, wspólna polityka pieniężna
- 1.1.2001: przyjęcie Grecji do strefy euro
- 1.1.2002: wprowadzenie euro jako pieniądza gotówkowego
- 2007 - .... : przyjęcie euro przez kolejne państwa członkowskie – Słowenię (2007), Maltę i Cypr (2008), Słowację (2009), Estonię (2011), Łotwę (2014), Litwę (2015) i Chorwację (2023).

- **sytuacja obecna**

- 20 państw członkowskich należy do UGW
- Dania: prawo opt-out w protokole do Traktatu
- 6 państw członkowskich z derogacją (Szwecja, Polska, Czechy, Węgry, Rumunia, Bułgaria)
- najbardziej prawdopodobne rozszerzenie strefy euro o Bułgarię, w następnej kolejności Rumunię

Derogacja

- sytuacja państw członkowskich, które nie przyjęły jeszcze euro, ale mają taki traktatowy obowiązek
- tymczasowe niestosowanie części przepisów TFUE i wtórnego prawa unijnego dotyczących wspólnej waluty
- procedura **uchylenia derogacji** (=przyjęcia euro):
  - raporty EBC i Komisji o konwergencji
  - propozycja Komisji, opinia Parlamentu Europejskiego
  - dyskusja Rady Europejskiej (w składzie głów państw/szefów rządów) → decyzja polityczna
  - decyzja Rady UE o uchyleniu derogacji, nowelizacje aktów prawnych
- szczególna sytuacja Danii oraz (do Brexitu) Wielkiej Brytanii: prawo „opt-out” zastrzeżone w protokołach do Traktatów

Kryteria konwergencji

- kryteria, które musi spełnić państwo członkowskie z derogacją, aby przyjąć euro
- kryteria **fiskalne**:
  - deficyt budżetowy nieprzekraczający 3% PKB
  - dług sektora publicznego nieprzekraczający 60% PKB
- kryterium **stabilności cen**:
  - inflacja nieprzekraczająca o więcej niż 1.5% średniej z 3 państw członkowskich o najlepszym wyniku
- kryterium **stóp procentowych**:
  - nominalne długoterminowe stopy procentowe (ustalane na podstawie obligacji państwowych albo porównywalnych instrumentów) nieprzekraczające o więcej niż 2% analogicznych stóp w 3 państwach członkowskich o najlepszym wyniku w zakresie stabilności cen
- kryterium **kursu walutowego**:
  - waluta krajowa musi uczestniczyć przez co najmniej 2 lata w mechanizmie ERM II (wahania kursu do EUR o nie więcej niż 15%)

Kryteria konwergencji

- Konwergencja prawna:
  - zgodność ustawodawstwa krajowego z Traktatami oraz Statutem ESBC i EBC w zakresie związanym z uczestnictwem w strefie euro, w szczególności w zakresie niezależności banku centralnego
  - znaczenie: po wejściu do strefy euro prezes krajowego banku centralnego staje się członkiem Rady Prezesów EBC
- ocena spełniania kryteriów konwergencji: Raporty o konwergencji, przygotowywane przez EBC i Komisję co 2 lata albo na żądanie danego państwa członkowskiego

Przyjęcie euro przez Polskę?

- sytuacja prawna
- konieczne zmiany prawne?
- sytuacja ekonomiczna
- sytuacja polityczna

Kryzys strefy euro po 2009 r.

- źródła:
  - światowy kryzys finansowy od 2008 r. – „credit crunch”
  - słabości strefy euro: wątpliwości co do spełniania kryteriów OCA, nieadekwatność wspólnej polityki pieniężnej do potrzeb wszystkich państw członkowskich, nieskuteczność Paktu Stabilności i Wzrostu
  - nieuzasadnione „domniemanie wiarygodności” wynikające z członkostwa w strefie euro
  - przyjęcie Grecji do strefy euro na podstawie nierzetelnych, niezweryfikowanych danych (ujawnione w 2009 r.)

Kryzys strefy euro po 2009 r.

Sytuacja w najbardziej dotkniętych państwach:

- państwa objęte programami pomocowymi („bail-out”):
  - Grecja
  - Irlandia
  - Portugalia
  - Hiszpania
  - Cypr

- Włochy

Kryzys strefy euro po 2009 r.

Problemy prawne:

- klauzula „no bail-out” (art. 125 TFUE) a pakiety pomocowe → Traktat o Europejskim Mechanizmie Stabilności (ESM) (2012)
- swoboda przepływu kapitału a ograniczenia wprowadzane na Cyprze (2013) i w Grecji (2015)
- kwestia ewentualnego wystąpienia państwa członkowskiego ze strefy euro

Działania antykryzysowe:

- polityka pieniężna EBC/Eurosystemu → ujemna stopa depozytowa, luzowanie ilościowe
- doraźnie: nadzwyczajne wsparcie płynnościowe sektora bankowego
- pożyczki udzielane w ramach mechanizmów wsparcia (EFSF, EFSM, ESM); uzależnione od działań oszczędnościowych („austerity”), nadzór Komisji, EBC i MFW („troika”)
- „pakt fiskalny” (Traktat o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w UGW, 2012/13)